

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DEN WARBURGSKE FORRETNING

GENNEM 175 AAR

ved

M. JOHANSEN

KØBENHAVN I DECEMBER

MDCCCXXI

DEN WARBURGSKE FORRETNING
GENNEM 175 AAR

FORORD

GENNEM mange Aar har det været mit Ønske at sætte Slægten WARBURG, og i Særdeleshed dem af Slægten, jeg personligt staar i Taknemmelighedsgæld til, et varigt Minde, naar Lejlighed hertil gaves.

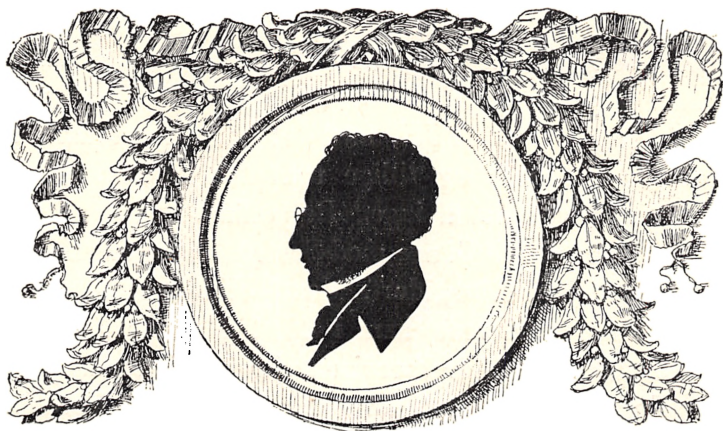
Forretningens 175 Aars Jubilæum d. 20. Decbr. i Aar giver mig denne Lejlighed, og derfor fremkommer dette lille Mindeskrift i Ærbødighed og Hengivenhed for Bærerne af det Navn, under hvilket Forretningen endnu drives, og hvis Indehaver jeg fik den Ære og Glæde at blive.

Højbroplads 3, i November 1921.

M. JOHANSEN.

Herrens Miskundhed er fra Evighed og indtil Evighed over dem, som frygte ham, og hans Retfærdighed mod Børnebørn, mod dem, som komme hans Befalinger ihu, saa de gøre derefter.

Ps. 103.

GRUNDLÆGGEREN

En Slægt gaar og en Slægt kommer;
men Jorden staar evindelig.

Prædiker 1—1.

JUDA LEB WARBURG var Søn af Rabbineren AARON COHEN, som var Overrabbiner i Byen Warburg i Westphalen, hvorfra Navnet menes at stamme. Han blev født i 1712, og han menes at være kommen til Danmark sammen med en Del portugisiske Jøder i 1746.

Ved et kongeligt Brev af 19. Januar 1657 havde portugisiske Jøder faaet Tilladelse til overalt i Kongens Riger at drive Handel, og ved kgl. Reskr. af 3. Juni 1746 blev denne Tilladelse fornyet.

Den 20. Decbr. 1746, 34 Aar gammel, begyndte han en lille Handel med lette Uldvarer, Strømper m. m. i

Lille Kongensgade 85, nu 31—33. Man kunde maaske undre sig over, at han begyndte Handelen saa sent paa Aaret og op til Jul, men det har sikkert haft sin bestemte Aarsag, og tillige maa det huskes, at for Jøderne havde Julen ingen Betydning.

Han var gift to Gange med Søstre, Døtre af en Jøde fra Wesel ved Düsseldorf, MOSES WESSELY. REBEKKA WARBURG overlevede ham i 26 Aar og døde 8. Juli 1810, 88 Aar. Adresseavisen skrev om hende:

»En ædel, sjælden Kone var du, fri for Fordom, stedse velfornøjet med din Skæbne, fromme elskverdige Gamle, hvor ublid din Skæbne end var.«

1751 bor de endnu samme Sted og Forretningen maa ikke have givet stort Udbytte; thi han betalte indtil da ingen Skat, men Aaret efter, 1752, anlagde de to Svogre I. M. WESSELY og J. L. WARBURG et Strømpevæveri og flyttede da til Kompagnistræde 51, hvor Lokalerne rimeligvis har været større. 1753 havde de 4 Væve og betalte nu $\frac{1}{2}$ Portion i Skat.

Hvor stor Vægt man i de Tider lagde paa indenlandsk Tilvirkning af den Slags Varer, ses bl. a. af et Reskr. af 2. Sept. 1726, indskærpet paa ny ved Reskr. af 3. Juni 1746, der gør det til Betingelse for at en Jøde maa nedsætte sig i Hovedstaden, at »han selv virkelig ejer 1000 Rdl. Kapital eller og reverserer (skriftligt forpligter) sig inden en ham præfigeret (berammet) Tid paa visse Steder i København, Byen til Zirat, af egne Midler at opsætte nogle visse Fag Hus eller at *indrette og fortsætte et Manufaktur* af

GRUNDLÆGGEREN

Sarger¹, Rask², Chalong³, Strømper, Floneller og alle Slags Ulden Varer«. De to Kompagnoner kom altsaa ligefrem Kongens Ønsker i Møde. 1753 paalagdes det Præsterne fra Prædikestolen at paamine deres Tilhørere om paa alle Maader at fremme den indenlandske Vindskibelighed. I Juni s. A. udstedtes et meget strængt Forbud mod Indførelse af Bomuldsvarer, uldne og Silke-Tøjer med Undtagelse af indiske og kinesiske.

1757 flyttes til Pilestræde 85 og nu betales $\frac{3}{4}$ Portion.

En Skatteliste fra 1762 fortæller, at det var én stor Familie, nemlig Wessely og Warburg med Hustru, en Søster Esther W., to Fabriksbetjente Jacob og Moses, en Tjenestepige Friga, en Søn Aaron, en Datter og to Døtre, som begge var over 12 Aar, en Huslærer Elias, en Mester Hofman med Kone og en Søn Casper, to Læredrenge Stærk og Peter og en Uldkræmmer-svend Lottinger samt Svende og Dreng, som dog opføres i det Kvarter, hvor de bor.

Fra 1762 til 1771 er Fabrikken vokset, og der betales 1 Portion, ligesom man nu ogsaa tilvirker Silkestrømper.

Fra 1771 til 1775 betales $1\frac{1}{2}$ Portion i Skat.

Virksomheden hos Wessely og Warburg udvidedes, især ved »patriotiske Indskud« fra Borgere. 1775 havde

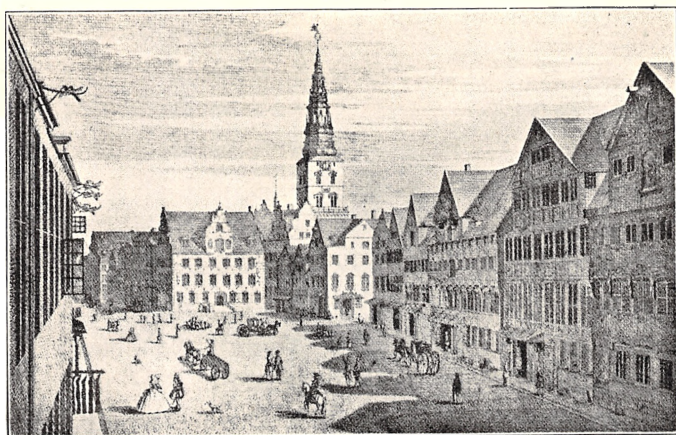
¹ Fransk: serge. Sarser er lette Uldvarer; jvf. Holbergs Peder Paars, 1. Bog 2. Sang: Hans Sarses Søndagskjortel med støbte Knapper i.

² Uldent Tøj særlig til Omhæng; jvf. Frdn. 13. Marts 1683: Handværksfolk skulle lade sig nøje med Rask eller andet uldent Tøj.

³ Kipret uldent Tøj, særlig til Tæpper.

GRUNDLÆGGEREN

de 28 Væve i Drift, men Maalet var 40, navnlig med Bomuld¹. De var dengang de største Strømpefabrikanter i København. For at gennemføre Bomuldsvævningen sikrede de sig i 1777 Tilførsel af fint Bomuldsgarn fra Ostindien, og ansøgte om — og fik —

Højbroplads omkring 1776

de sædvanlige Friheder samt »nogle ekstra«. Men de saa lidt som andre kunde faa noget betydeligt ud af den indenlandske Bomuldsfabrikation². Regeringen havde allerede i Aarene forud støttet dem. Først med et Forskud paa 4000 Rdl., som afbetaltes paa rette Maade. Derefter under et Forsøg paa at udvide Driften ved egne Midler, deriblandt en Fordring paa

¹ O. J. Rawert: Kongeriget Danmarks industrielle Forhold. 1850. S. 625 f.

² C. Bruun: Kjøbenhavn. III. S. 529.

GRUNDLÆGGEREN

Admiral Grev Danneskjold-Laurvig, hvis Bo var under Behandling, med at overtage Fordringen og lade Kommercefonden udbetale Pengene, dog at Firmaets Indehavere for sig selv og deres Arvinger maatte udstede en Obligation til skadesløs Betaling og forpligte sig til inden en vis Tid at have de 40 Væve i Gang. Dette synes ikke at være lykkedes. I 1776 var de kun naaet til 30 Stole med 279 Arbejdere.

1776 købtes saa *Ejendommen St. Færgestræde 41* (nuværende Højbroplads 3), og nu betales 2 Portioner i Skat.

1783 betales efter 7. Klasse, som var 10 Skilling til Vægteren ugentlig.

13. Novbr. 1784 døde Grundlæggeren, 72 Aar gammel, som foruden at være Fabriquer havde været Leder og Ældste i Jødemenigheden »den Warburgske Synagoge«, der havde haft Lokaler i hans Hjem.

Han ligger begravet paa Jødernes Kirkegaard i Møllegade.

Den øverste Del af Gravstenen over ham er stærkt medtaget, den indeholder formentlig en Lovprisning af hans Godgørenhed. Derefter staar der videre paa Hebraisk:

DEN REDELIGE, RETSKAFNE,

HØJTANSETE OG BELÆSTE MAND

JUDA LEB WARBURG

VELSIGNET VÆRE HANS MINDE.

ANDET SLÆGTLED

Den retfærdiges Ilukommelse
er til Velsignelse.

Ordspr. 10.7.

AARON LEB WARBURG, ældste Søn af Grundlæggeren, var født i September 1754, blev 13. Jan. 1777 gift med den 29aarige HENDEL eller HENRIETTE, en Datter af Faderens dengang 63aarige Svoger Joseph Moses Wessely; hun døde 18. Jan. 1788. 8. Febr. 1786 fik han Borgherskab som Grosserer. Paa Folketællingslisterne 1801 opføres han som Jøde, Enkemand og Fader til 3 Døtre og 3 Sønner. Ifølge Garnisons Sogns Kirkebog gik Warburg sammen med 2 Sønner og 2 Døtre 3. August 1809 over til Kristendommen; de lod sig give følgende Navne: Arnholdt Leonhard, Ludwig Christian, Friderich Ferdinand, Friderica Amalie og Emilie Henriette. Faddere var Løjtnanterne (sikkert i Borgerkorpse) W. og J. Holm, Kasserer Thornam¹ og Fuldmægtig Lindorff.

Da Faderen i 1784 døde, blev Indskuddet, 19200 Rdl., opsagt. Wessely optog hans Søn i Forretningen.

¹ Vistnok P. F. Thornam, Bogholder ved Kbh.s Brandforsikrings-Societet og Fader til Lægen og Lystspilforfatteren Aug. Thornam.

ANDET SLÆGTLED

8. Febr. 1786 fik »Aron Leb Warburg« Borgerskab som Grosserer. Ved Kredit i Hamburg og Amsterdam blev Gælden betalt, og Fabrikkens Virksomhed fortsattes. Men den franske Revolution bragte dens Forbindelser med Udlandet, navnlig Holland, i Ulave, der kom Pengeforviklinger, og 1792 maatte den gøre Opbud. Af Hensyn til dens Arbejdere, der truedes med at blive brødløse, fik Forretningen Tilladelse til at fortsætte ved Hjælp af privat Kredit, og 1794 gav Staten den et Laan paa 5000 Rdl. og et rentefrit Forskud paa 2500 Rdl. Kort efter udtraadte Wessely, som nu var en Mand paa omtrent 80 Aar, og Arbejdet, som var blevet forøget, standsedes midlertidig ved Ildebranden 1795. Der maa begyndes forfra saa smaat.

I den københavnske Vejviser findes Navnet Warburg første Gang 1792. Aaron Warburg boede den Gang i Store Færgestræde 41, vel samme Sted, hvor hans Fader havde haft sin Synagoge. Gaarden tilhørte i alt Fald Familien. Efter Branden 1795, der ogsaa ramte hans Ejendom, flyttede han til Kronprinsensgade 11 F og boede her i 3 Aar. Staten traadte imidlertid til med et midlertidigt Laan paa 2800 Rdl. til Genopførelse af den nedbrændte Bygning og til Materialier, imod at Ejeren forpligtede sig til at rykke Huset tilbage fra Gadelinien, for at gøre det snævre Stræde saa meget bredere. En Udgravning i 1913 har ogsaa vist, at Husets Mure tidligere er gaaet betydelig længere ud i St. Kirkestræde. Ejen-

ANDET SLÆGTLED

dommen staar endnu, som den dengang ombyggedes, med sine smalle Rum og sin lave Trappegang. Ifølge Vejviseren for 1798 har Aaron Warburg paa dette Tidspunkt Butik paa Hjørnet af St. Kirkestræde og Ny Amagertorv, d. v. s. Højbroplads. 1799 har Stedet det gamle Husnummer 41. Og her har Slægten saa fremdeles haft sit Hovedkvarter, indtil den omtrent 100 Aar efter uddøde.

Arnholdt Leonhard Warburg døde 7. Juni 1810, kun 10 Mdr. efter sin Overgang til Kristendommen.

I Adresseavisen meddeles, at hans Svende hædrede hans Levninger ved at bære dem til Graven. Han ligger begravet paa Assistents Kirkegaard. Sognepræsten ved Garnisons Kirken, Professor og Ridder C. F. Brorson, holdt en opmuntrende og hjertelig Tale.

Sit Eftermæle fik han den 18. Juni i Adresseavisen i et

MINDE

OVER

ARENHOLD LEONHARD WARBURG,

Grosserer og Fabriqveur, samt Lieutenant ved det borgerlige Infanterie, forhen Commandeersergeant ved Strand-Compagniet.

Stort var dit Lod! — Du var elsket af os alle; — ved enhver Leilighed, selv i September 1807¹ viste du dig som den trofaste Borger; enhver af dine Underhavende maatte glæde sig ved din Nærværelse, endog under de største Farer viste du dig hos os bestandig, munter og veltilmode i alle Henseender, hvorfor dit Minde aldrig vil udslættes ved Strand-Compagniets Borgere; vel er du

¹ Ved Englændernes Bombardement af Byen.

ANDET SLÆGTLED

ikke mere her, men vi glæde os dog ved, at du ved dine Kundskaber har dannet Mænd. som vi vil gjøre os Haab om, vil følge dit Fodspor. En Mængde Trængende fælde Taarer ved din Grav. men velsigne dig dog, for din mod dem udviiste Gavnildhed. Fred med din Aske. hensovne Ven.

Naar man ved Døden miste skal
En Ven, som sielden er at finde,
Saa flyder Taarer uden Tal,
Ja Nat og Dag de rinde;
Dog naar man tænker rigtig paa,
At han Lyksalighed har naaet,
Saa maa man derved glædes.

Af Strand-Compagniets Borgere.

Kiøbenhavn den 14. Juni 1810.

I samme Nummer af Adresseavisen findes følgende personlige

MINDE

OM

Grosserer og Lieutenant ved det borgerlige Infanterie

ARNHOLD LEONHARD WARBURG

Død d. 7. Junii 1810.

I kunstlet Smag kan jeg ikke fremsætte min billige Bekymring over den Hedenfarnes hastige Bortgang til en lykkeligere Verden! — men — Naturen gjorde mig ikke fremmed for de Følelser, der i stille Eensomhed fylde mit Hierte med Tanken om den venskabelige Forbindelse, hvori jeg stod med den Afdøde, og derfor give disse mine Tankers, skiont simple, Udvikling mig Lettelse i Sorgen.

Gode Warburg! Du er ei mere iblandt os — for faa Dage siden gav Du mig Dit sidste Haandtryk! og nu — nu er allerede Dit afsieledede Legeme nedrullet i Graven!

ANDET SLÆGTLED

Sørgelige Tanke — i det jeg føler mit eget Tab af min dyrebare Ven og Velgiører, deler jeg Smerten med Dine dybtsørgende Børn!

Ikke var det Dig nok at være een for Staten gavnvirkende Borger, Din Familie en fuldkommen Huusfader, men ogsaa var Du for Ubeslægtede en blid Velgiører.

Tilfældet gjorde mig til Din Undergivne i Forretninger. O! med hvilken Glæde arbejdede jeg ikke under Dig og under Din Veiledning i en Række af Aar; thi naar mit Arbejde vandt Din Tilfredshed var jeg glad fordi jeg saae Dig tilfreds.

Ofte saae Du mig bedrovet og frygtsom for Mangel af Livets første Fornødenheder; men ogsaa heri viiste Du Dig som min Velgiører. Din Ædelmodighed og Din Indflydelse blandt Dine høitagtete Medborgere gjorde min Stilling altid blidere.

Det Forhold vi stod i til hinanden, indskrænkede min Taknemligheds Yttring imod Dig i Ord, men ikke mine Følelser, og Du hindredes derved ikke i, at paasee Opfyldelsen af mine Pligter. Med en Redebonhed, der egner [d. e. passer] sig for Manden af Menneskekundskab, vidste Du saa kierlig at gjøre mig Din Agtelse værdig. . .

Den ærbødige Taknemlighed tolkede disse mit beklæmte Hiertes Sørgetoner ved Din Grav! O! hvor trøstende er ikke den Tanke at vi sees igien. Fred over Dit Støv!

...i...i.g.¹

¹ Vistnok en Svend i Forretningen.

TREDJE SLÆGTLED

Det bliver den Retfærdige en Glæde
at have gjort Ret.

Sal. Ordspr. 21.15.

LUDVIG CHRISTIAN WARBURG blev født 5. Septbr. 1785, døbt i Garnisonskirken 3. Aug. 1809, 24 Aar gammel. Allerede i 1807 var han, 22 Aar gammel, optaget i Forretningen. 5 Fjerdingaar efter Faderens Død faar han Borgerskab. Fabrikken har nu 12 Væve i Gang.

I 1811 var Warburg, der stod som Borger ved Infanteriet, paa et Borgerbal og traf her den smukke Jomfru MAREN SCHOU, Datter af Brændevinsbrænder Schou, født 21. Juni 1791. Han blev stærkt forelsket i hende og 1812 giftede de sig efter at Jomfru Schou havde afstaaet sin Part i en Modeforretning til sin Kompagnon, Jomfru STINE LYNGE. Samme Jomfru Lynge blev senere, efter den første Søns Fødsel, opfordret til at tage i Huset hos Md. Warburg for at opdrage Børnene.

Hun fulgte Opfordringen og blev til sin Død alle Børnenes trofaste »Stine«. Hun blev 40 Aar gammel.

LUDVIG CHRISTIAN WARBURG

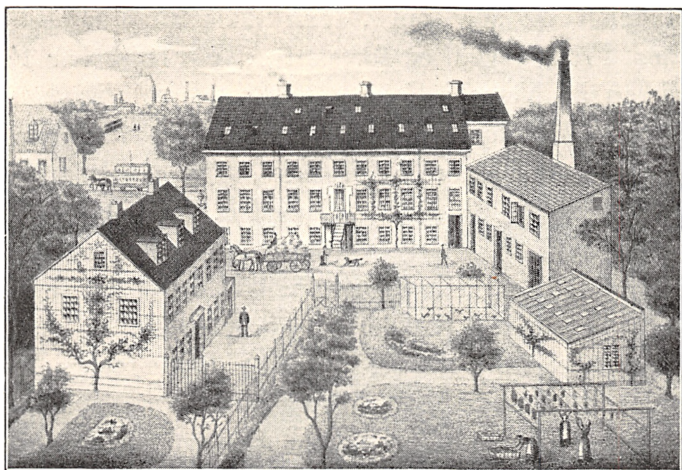
MAREN WARBURG

født SCHOU

TREDJE SLÆGTLED

Jomfru Stine Lynges Moder, Md. Lyngge, kom ogsaa i Huset for at lede Husholdningen paa Højbro, særlig for Butikssvendene, naar Familien laa paa Landet ude paa Blegdammen.

Md. Lyngge var Oldemor til Boghandlerslægten Lyngge.

Fabrikken

I 1817 optog Warburg en Kompagnon, Engelskmanden D. HAMM. Fabrikken var nu flyttet ud til Blegdammen 118, og om Sommeren laa man paa Landet herude, saa lang var Afstanden den Gang. Familien boede da i Forhuset og havde bag Gaardspladsen en meget stor Have, der gik over nuværende Ryesgade ud til Sortedamssøen, hvor de havde Baadebro med Baad.

Hamm skulde særlig bestyre Fabrikkens Udsalg

TREDJE SLÆGTLED

Fabrik - Mærke

WY

Grundlagt 1746.

paa Højbroplads 3, derfra stammer hosstaaende Fabrikmærke. Firmaet hed nemlig da Warburg & Hamm.

Hosstaaende Billede viser en Regning fra den Tid. Han synes at have tilført Forretningen ny Kraft; dens Omsætning stiger betydeligt og selv om Hamm døde allerede 1830, synes Fremgangen at fortsættes, og 1834 har Fabrikken 51 Væve i Gang.

En af Butikssvendene fra denne Tid var »gamle BOYE«, som vi senere kaldte ham. Han var en trofast Tjener gennem 66¹/₂ Aar, en lang Tid. Han blev senere Sønnen Christian en god Støtte. Samme Boye var til Tider noget vanskelig i Sind, hvilket ogsaa kunde give sig Udslag overfor Kunderne, som dog den Gang fandt sig heri; der var jo nemlig paa den Tid ikke mange Forretninger ud over Mittschel og Warburg. Han døde paa Sygehjemmet nogle og firs Aar gammel og efterlod sig en efter Datidens Forhold stor Formue.

I 1834 traadte Sønnen Christian ind i Forretningen, som nu skiftede Navn og kom til at hedde L. C. Warburg & Søn, saadan som det kendes i vor Tid.

Ligesom sine Forfædre havde ogsaa L. C. Warburg stor Kærlighed og Interesse for de Fattige. Han var saaledes i Følge Vejviseren fra 1813—18 Forsørgelsesforstander.

Allerede 16. Januar 1836 døde L. C. Warburg, kun 51 Aar gammel, og Md. Warburg ledede da med Hjælp af Sønnen og gamle Boye Forretningen videre.

Md. Warburg anmeldte til Skifteretten, at Fabri-

37

Jor Justitsraad Schönberg

Kjøbenhavn, den 24 December 1827

Debet

til Warburg & Hamm,
Strømpefabriqueurer, Høibro Plads No. 38.

Fabriquentens Udsalg er stedse forsynet med alle Sorter Bomulds-, Rasmager- og Uld-Strømper, Trøier, Pantalons &c., samt alle Sorter Bomulds-, Rasmager- og uldent Strikke- og Brodeer-Garn, alle Sorter Tvist, Traad, Bændler, Lidsler, Snorer og Strikkopinde.

1826			Ridd	
Januar	18	Quenen for	4	8
Februar	22	1 Kjøde Quenen	4	
April	11	2 færdige Bomuldsstrømper	3	2
Maj	17	6 færdige " " " "	12	
1827			1	1
Februar	25	Bomulds for		
Summe,			21	11 8

(21)

TREDJE SÆGTLED

En gammel Regning

TREDJE SLÆGTTLED

kant Warburg efterlod sig følgende med hende avlede 7 Børn, nemlig: Christian Arnhold, mindreaarig, 23 Aar, Henriette Marie Louise, umyndig, 20¹/₂ Aar (Kvinder forblev umyndige), Emil Frederik Wilhelm, mindreaarig, 18¹/₂ Aar, Edward Carl, Ludvig Albert, Caroline Amalie og Harald Hans Waldemar, alle umyndige.

Allerede godt 2 Aar efter, den 29. Decbr. 1838, døde Moderen Md. Warburg, 48 Aar gammel, og de syv Søsken­de var saaledes forældreløse.

Den ældste Søn, som kun var 25 Aar gammel, saa lidt modløs ind i Fremtiden; men Søsteren, den 23-aarige Henriette, opmuntrede ham og sagde, resolut og energisk som hun var: »Nu tager vi to fat og saa er vi som Far og Mor for vore Søsken­de«, hvoraf den yngste Broder kun var godt 13 Aar, og nu levedes der mellem disse syv Søsken­de et saa skønt og inderligt Samliv, som vist kun sjælden ses, og som vedvarede indtil Døden skilte dem ad. Dette alene maa være Grunden til, at ingen giftede sig; der gik mange Rygter om et Løfte til Faderen, men den sidstlevende Frøken erklærede, at det intet havde paa sig.

Kong Frederik VIII, der havde en udstrakt Personalkundskab, sagde en Gang spøgende til den nuværende Indehaver: »Det var Strømper uden Kærlighed«, med Henblik paa Slægtens Erhverv. Rygtet fortæller, at den ældste Frøken Henriette, der var meget smuk, en Gang vilde forlove sig med en Officer, men da Faderen ønskede, hun skulde gifte sig med

TREDJE SLÆGTLED

en Grosserer, til hvem hun ikke havde Kærlighed, forblev hun ugift.

Begge Forældrene ligger begravede paa Assistents Kirkegaard, og endnu i deres høje Alder tog Børnene altid ud til Graven paa Forældrenes Fødsels- og Dødsdage og ærede paa denne Maade Forældrenes Minde.

FJERDE SLÆGTLED

En Sjæl, som velsigner, skal blive rig, og den, som vederkvæger, skal selv blive vederkvæget.

Sal. Ordsp. 11.25.

CHRISTIAN ARNHOLD WARBURG blev som sine øvrige 6 Søskende født i den gamle, minderige Ejendom paa Højbroplads 3 — eller St. Kirkestræde 7 — den 12. April 1813.

25 Aar gammel stod han forældreløs og skulde nu, foruden at være Leder af Forretningen med tilhørende store Fabriksvirksomhed, tillige være Fader og Forsørger for sine Søskende. Han fik en trofast Støtte i sin dygtige Søster og i sin gamle Butiksvend og Ven Chr. Boye, og Guds Velsignelse var over ham, saa han sit lange Liv igennem (han blev 82 Aar) fik Lov til ikke blot at gavne sine Søskende, men med sine Evner og sin Rigdom blive mange til Velsignelse.

C. A. Warburg arbejdede med stor Flid og Dygtighed Forretningen frem. En Optegnelse fra 1847 viser, at paa Fabrikken var der 56 Væve i Gang, 1 Fabriksmester og 47 Svende, 2 Dreng, 3 Dag-

(25)

De syv Søskende 1838

FJERDE SÆGTTLED

FJERDE SLÆGTLED

lejere, 38 kvindelige Arbejdere, Dublerere, Spolere, Lysgarnsvindere o. s. v. Der tilvirkedes samme Aar 2477¹/₄ Dus. Varer, deraf omtrent 2150 Dus. Par Strømper, det øvrige var Trojer, Benklæder o. s. v.

Christian Arnhold Warburg, R. af Dbg.

Christian A. Warburg, »Chefen« som han kaldtes, var vel nok den betydeligste af Brødrene, en dygtig Forretningsmand, der ledede selve Forretningen paa Højbroplads, hvor han aldrig forlod Lokalerne før alt var lukket. Ret en Mand af den gamle Skole.

FJERDE SLÆGTLED

Han var en Mand, der opmærksomt fulgte Tidens Strømninger og gjorde sig sine egne Tanker om dem. »Politiken« betegnede ham ved hans Død — han døde 22. Juli 1895 og var født 12. April 1813 — som en i vide Kredse for sin Dygtighed og Kundskabsfyldte anset Mand. Som allerede Oldefaderen pristest for sin Belæsthed og Bedstefaderen for sine Kundskaber, saaledes var ogsaa han en flittig og forstaaende Læser, særlig af skønlitterære og historiske Skrifter, og fik derved en fin og omfattende Dannelse. Han havde en litterær Evne, der var større og mere alsidig end hans Brødres. Der var et Stykke Digter i ham foruden en »Grubler«. Han rummede baade Patos og satirisk Lune.

16. Maj 1843 fik han et versificeret Lystspil, »Romeo e Giulietta«, opført paa det kongelige Teater. Det gjorde stor Lykke og gik 24 Gange, spillet af Teatrets ypperste Kunstnere. Særlig Fru Heiberg udfoldede, ifølge Overskous Beretning, en saa gratiøs Komik og et saa gnistrende Lune, at Publikum ved næsten hver Replik henreves til levende Bifaldsudbrud. Ingen anede, at det var Strømpevæveren paa Hjørnet af Store Kirkestræde, der gik Henrik Hertz i Bedene. Stiltfærdig og beskeden, som han var, holdt han sin Person tilbage fra al offentlig Fremtræden; ikke engang hans nærmeste vidste Besked om hans Forfatterskab. »Fædrelandet« karakteriserede Dagen efter den første Opførelse Stykket som en lige saa godt gennemført som velfortjent Spot over en af vore Nationalfejl, For-

FJERDE SLÆGTLED

kærlighed for alt udenlandsk, eller, nærmere bestemt, over den overdrevne, affekterede Begejstring, hvormed en stor Del af Hovedstadens Publikum havde hyldet de tilrejsende italienske Sangere. Det er altsaa som Samfundssatiriker, Forfatteren, om end ikke dybtgaaende, optræder, naar han i flydende Vers, med enkelte Stænk af lidt gammeldags i Sproget, sender sine lette Pile imod en Modestrømning, ifølge hvilken en ung Pige skal »sværme — for den italienske Opera — og for de franskes litterære Bærme«, og den, hun skal »elske«, — »maa [først og fremmest] være udenlandsk; — thi Kærlighed er alt for flov paa Dansk, — den trives kun hos Britter, Franske, Vælske«.

Nogle Maaneder efter lod Lystspilforfatteren høre fra sig i Heibergs »Intelligensblade«, denne Gang som Romancedigter. Christian Winthers Vers klinger i hans Øre; Jomfru Kirstin afviser stolt den bejlende Ridder:

Jeg vil ej bytte bort min Vaar,
min Ungdoms glade Frihedsaar,
min Rolighed, min Lykke —
imod en Ægtehustrus Kaar,
hvem tusind Sorger trykke.

I tænkte vel, jeg kunde nok
smukt sidde stille ved min Rok
som Eders Ægtemage,
og kives med en Børneflok
de lange Sommerdage?

I fanger kun en daarlig Trøst!
Jeg kender ingen bedre Lyst

FJERDE SLÆGTLED

end den at staa alene.
Mod Elskov er mit unge Bryst
saa koldt som hine Stene.

Han kender sin Oehlenschläger:

Det lakker hen ad *Juletid*,
men stundom skinner Solen blid
igennem Skyers dunkle;
da lysner Bøgen *glimrehvid*
og tusind Stjerner funkler¹.

Han har gransket Folkeviserne:

Og der gaar Dans i Borgegaard;
I Dag Herr Stranges Bryllup staar
med Sang og Klang og Gammen:
Der danser hun, den væene Maar
med Brudgommen tilsammen.

Og der gaar Dans i Borgegaard!
Med Ring og gyldent Spange,
med Brudekransen i sit Haar
hun danser med Herr Strange.

Han har læst det alt, saa det er blevet til en Stemning i ham, hvorved han dybere har følt sin Kærlighed til Danmark og det danske Sprog. Han lod da ogsaa Teaterhonoraret for sit Lystspil udbetale til Samfundet for danske Læreanstalters Oprettelse i Slesvig. Boghandlerhonoraret gik til de fattige. Af Teaterhonoraret

¹ Jvf. Oehlenschlägers Helge:

Kong Frode sidder ved Juletid . . .
Af Sne var Skoven saa glimrehvid.

FJERDE SLÆGTLED

lod han dog købe en smuk Stok, som han, ligeledes anonymt, lod sende til Fru Heiberg (hun optraadte i hans Stykke med en Stok). I sine Livserindringer siger Fru H. Tak til den anonyme Giver og haaber Takken maa naa ham i Live; den gjorde det og gamle Warburg glædede sig meget, da hans Søster læste det for ham.

Det nationale, som en Følelse i ham og et Problem for ham, lægger mere og mere Beslag paa ham. Han ser kritisk paa Junigrundloven; hvor fortræffelig den end kan være affattet, har den ikke nogen stærkt udpræget national Karakter, siger han. »Den er væsentligt en Protest mod Enevoldsmagten, mod den uansvarlige Kollegialslendrian, mod privilegerede Kastere og Kammeraderiers Misbrug af deres Indflydelse.« »Voldshandlingen i 1660 havde stævnet Folkelivet ved Roden; den havde end ikke levnet os saa meget deraf, at vi kunde indpode den ny Tingenes Orden derpaa.« Derfor er det heller ikke endnu blevet rigtig Alvor med Forfatningen, paastaar han. »Den passer os som et Par nye lakerede Støvler, forskrevne fra Paris efter opgivne Tømmemaal. Vore Ligtorne skrigte Ak og Ve, inden vi faa dem tiltraadte. Vi havde de smukke Former at stadse med; de havde Affektionsværdi for os. Vi gjorde gode Fremskridt i det parlamentariske; vi fik politiske Gilder, vi holdt Skaal-, Fest- og Glædestaler, hvor vi med Glasset i Haanden ofte sagde mere end vi mente, og hvor ofte det, der laa os mest paa Hjerte, blev usagt. Vi lod som Forfat-

FJERDE SLÆGTLED

ningen blev baaret os i Kødet, medens den kun var skaaret os i Klæderne.« Saadan var Frederik den Syvendes Dage.

Begivenhederne i 1864 bliver for ham som for hans Brødre et afgørende Vendepunkt i det danske Folks Liv. De gør ham til politisk Forfatter. I 1865 udgiver han, stadig uden Forfatternavn, to smaa Skrifter, først »Grublerier«, saa »Yderligere Grublerier« af Q. Det er ikke Brødrenes enstonige gejstlige Stil, han benytter; Satiren er med i Tonen. Sorgen og Harmen over det skete er det, der bærer begge Skrifterne. Grubleriet indeholder i Reglen et Stænk af Tvivl. Men i hans Dom over Tilstande og Personligheder er der ikke Spor af Tvivl. Han har sin klare og færdige Mening. Og han lægger ikke Fingrene imellem. Landets Ulykker har skærpet hans Evner og hans Myndighed. Han lytter ogsaa til hvad dets Fjender siger, og gør dem Indrømmelser, hvor Sandhedskærligheden kræver det. »Vi maa sige det danske Folk Sandheden, den rene Sandhed, og, saa vidt det er muligt, den hele Sandhed. Det vil give Forargelse, men Forargelsen vil komme over deres Hoveder, som i Nodens Stund have svigtet den danske Sag.« »Slesvigholsteneren Olshausen sagde i 1848: De danske er et sløvt, fejgt og usammenhængende Folk. Sløvt? Vi kan ikke ganske frikendes: alt gaar hos os langsommere, tungere, søvnigere end andensteds. Fejgt? Nej, lunkent og uvirksomt, men ikke fejgt. Usammenhængende? Dér er Sømmet ramt paa Hovedet: Selv-

FJERDE SLÆGTLED

kærlige Privatformaal, selvkærlige Partiformaal, Privathad og Privatmisundelse, Partihad og Partimisundelse have spillet Hovedrollerne i vort offentlige Liv og spille den endnu den Dag i Dag. Manglen af en virkelig, levende Nationalfølelse, *det* er vor Ulykke, den hele Ulykke. Vi har meget at angre, som vi har meget at hævne.«

Idet Forfatteren, med Spøg paa Læberne og Liden- skab i Hjertet, tegner sine Ønsker og gennem dem sig selv, giver han tillige et Tidsbillede, et Billede af Stemninger og Tilstande i København og Danmark for 50 Aar siden.

1866 rantes han af et apoplektisk Anfald, der til- dels lammede hans højre Arm og Ben, dog ikke mere end at han, om end med Besvær, kunde færdes i Forretningen og ude i de mange Aar.

1893 paa sin 80aarige Fødselsdag hædredes han med Ridderkorset.

Han begravedes ligesom sine Søskende fra Holmens Kirke den 28. Juli 1895.

Hans Søskende satte paa hans Gravsten følgende Indskrift:

HANS LIV VAR OPOFRELSE OG KÆRLIGHED

VELSIGNET VÆRE HANS MINDE.

FJERDE SLÆGTLED

I 1857 traadte Broderen ind i Firmaet. HARALD WARBURG, ogsaa kaldet smukke Warburg, var født 25. Maj 1825. Han ledede særlig Fabrikkens Drift,

Harald Warburg

og døde 31. Juli 1897. — Der var i Slægten Warburg en Sum af aandelig Bevægethed; to af Brødrene blev Præster.

EMIL FREDERIK WILHELM WARBURG, født 18. Maj 1817, blev 1859 kaldet til Sognepræst i Svendborg og boede der til sin Død, ligesom han ligger begravet i Svendborg.

FJERDE SLÆGTLED

Omkring 1840 var han Adjunkt i Aarhus og blev i 1850 Kapellan i Asminderød, Grønholt og Fredensborg. Her lærte han Fr. Paludan-Müller at

Emil Warburg

kende og sluttede Venskab med ham. Da denne i 1853, Kolera-Aaret, tog fat paa Udarbejdelsen af sit store Dommedagsdigt Ahasverus, lod han i Prologen, der er henlagt til et Værelse paa Fredensborg Slot, sin Muse sige til Digteren, da hun ser ham gaa forknyt omkring: »Traf ej du her da paa en sjælden Aand, hvis Vingeslag din egen Aand har hævet?« Det

FJERDE SLÆGTLED

er Warburg, der menes. Og i et dybtfølt Digt skildrer Paludan-Müller senere ham og hans præstelige Færd: I Lave Hegn nær ved Sundet har han en Sommeraften overværet en Gudstjeneste af dem, Warburg i Mangel af Kirke afholdt i Skoven for Egnens Folk. Op ad Skovvejen kommer en Skare simpelt klædte Mænd og Kvinder langsomt gaaende, Landmænd og Arbejdsfolk, Fiskere og deres Koner, unge og gamle med de mindre Børn ved Haanden. En Del af dem lejrer sig i Græsset under Bøgetræerne, de andre stiller sig i Halvkreds om dem. Saa kommer den unge Prædikant gaaende, i sin sorte Dragt, med blottet Hoved, lidt bøjet under Gangen.

Der stod han midt i Kredsen, tynd om Livet,
et Rør, men fyldt af Aandens Kraft han stod.

Digteren føler Alterluen brænde i hans Hjerter, da han med klar og stærktbetonet Stemme tager ildfuldt til Orde og taler, uden Kunst og Pynt, med Troens fulde Vished, ud fra sit eget Livs Erfaring. Da Gudstjenesten er endt med Bøn og Salmesang, bliver den unge Præst stille staaende og ser paa Skarerne, der bryder op og, idet de gaar forbi ham, en for en byder ham Haanden og siger ham Tak. Endnu efter at de er borte, bliver han staaende ensom og ser op imod Løvhvælvingen

med Smil, som smagte han, at Gud er god.
Det var, som til hans Aande her han lytted,
som saa' et Glimt han af hans Herlighed

FJERDE SLÆGTLED

i Skyen, der sit Guld med Purpur bytted, —
og nu, som fyldt af Fred, han Foden flytted
og steg fra Templet mellem Slettens¹ Hytter ned —

for ogsaa der nidkært at røgte sit Kald og trøste de syge og de sørgende.

Idet Paludan-Müller til Afsked skænker den til Fyn bortdragende Præst det Billede, han i sit Digt har tegnet af ham, skriver han i den Tilegnelse, med hvilken han ledsager Oversendelsen:

Vi skilles, Ven! Men aldrig vil jeg glemme
vort Samliv og de alvorsfulde Aar,
hvoraf jeg her i Ord har søgt at gemme
en enkelt Aften, der for Tanken staar —

og ønsker ham »alt godt, hvori sig Livets Fylde dølger, Kraft, Sundhed, Fremgang, Livsmød, Glæde, Fred«.

Sit Liv igennem havde Emil Warburg været legemlig svag. Søndagen d. 7. Marts 1886 besvimed han paa Prædikestolen. 4 Dage efter døde han. Paa Vers og i Prosa pristest han i svendborgske Aviser som den »elskelige, nidkære, beaandede Sjælesørger«. Trods sine faa Kræfter sparede han sig aldrig, men kom, naar nogen kaldte. Endnu den Dag, han var bleven syg i Kirken, var han bleven der »med Døden paa Læberne for at forrette en Daabshandling, under hvilken han maatte støttes for ikke at falde om«. »Tak, du svage, — for de mange Dage, — du i Arbejd og

¹ Fiskerleje i Nordsjælland mellem Rungsted og Humlebæk.

FJERDE SLÆGTLED

i Hede stred,« skrev en Kvinde rørt. »Svag og dog saa kæmpestærk, — kæmpestærk til Herrens Værk. — Løftet højt paa Aandens Vinge — agted Kødets Kval han ringe,« det er en Mands Vidnesbyrd. En tredje taler i sin dybe Taknemmelighed næsten sentimentalt om Englesmilet i hans Ansigt. Anden Dagen efter hans Død tegnedes hans Billede i et Digt i »Svendborg Amtstidende« saaledes:

Hans varme Ord ej naaede langt
i vor kolde, kritiske Tid;
selv folte han — tit tungt og trangt —,
hans Skæbne var ikke blid.

Hvor Lykken smiled i Medvinds Bor
og Livet gik som en Rus,
dér fandt han vel tit en lukket Dor, —
men ikke i Sorgens Hus.

Det Vidnesbyrd skal han have med,
vor gamle, elskede Præst:
Han »vidste ej andet til Salighed
end Jesus Kristus korsfæst«.

Han folte varmt for sit Fædreland
i Glæde saavel som i Ve;
sin Afmagt folte vel faa som han
til at ændre, hvad nu vi maa se.

Men dersom vi tro, at alvorlig Bon
kan gavne vort jordiske Hjem,
ej Danmark har haft trofastere Son
til at bære dets Sorrig frem.

C. N.

FJERDE SLÆGTLED

LUDVIG ALBERT WARBURG fik et Eftermæle beslægtet med Broderens, om end holdt i mere dæmpede Toner. Han stod vel ogsaa i aandelig Henseende tilbage for Emil, siger en gammel Ven om ham ved hans Død. Han var født 5. Juni 1821 og var som Student en munter og spøgefuld Kammerat, baade naar man om Morgenens eksercerede i »Kongens Livkorps«, naar man om Formiddagen gik paa Forelæsning, og naar man om Aftenen mødtes til en gemytlig Sammenkomst; især var han en fortræffelig humoristisk Skaaltaler. Saa afløstes Spøgen af Alvor, han blev Præst og var fra 1857 knyttet til Holmens Kirke, først som Kapellan, saa som Sognepræst, fra 1881 som Provst. En stille, nidkær Præst, som ikke tog aktiv Del i Tidens kirkelige Bevægelser, kaldes han i Biografisk Leksikon af en af sine Kaldsfæller. Ikke nogen fremragende Taler, men i Besiddelse af sjældne Egenskaber som Menneske, var Dagspressens Dom over ham. I Koleratiden 1853 var han fra Morgen til Aften paa Vandring fra syge til døende og døde; i Timevis kunde han færdes paa Kirkegaardene og blev hverken legemlig eller aandelig træt. Og det uagtet han ligesom Broderen ikke var nogen stærk Natur. Ogsaa hos ham nævnes det Smil, hvormed han kunde træde ind i Stuen og bringe et bekymret Menneske Lindring¹. I en Aarsberetning fra Foreningen til forvildede unge Pigers Frelse tales om hans rige Erfaring i Velgørenhed og hans store Menneskekærlig-

¹ Illustr. Tid. 4. Apr. 1886.

FJERDE SLÆGTLED

hed, i en Beretning fra Kysthospitalet paa Refsnæs, som han havde været med at stifte, om den varme Interesse, hvormed han omfattede dets Anliggender,

Ludvig Warburg

og som han nærrede for »enhver Sag, der havde et godt og velgørende Formaal, for hvilket han kunde virke«. I den skandinaviske Sømandsmissions Blad kaldes Brødrene to af Foreningens ældste og mest trofaste Venner; i sine sidste Aar var Provsten dens Formand; i dens Barndomsaar havde han redigeret dens Blad »Havnen«. Under sit Billede har han

FJERDE SLÆGTLED

skrevet: »Af Husholdere kræves, at de maa være tro«.

Da han havde været Præst i 25 Aar, forærede hans Venner ham et stort Maleri af A. Dorph: »Lader de smaa Børn komme til mig«. Det blev anbragt i Holmens Kirke foran Døbefonten.

Hos ham som hos Broderen gaar det religiøse og det nationale i et. I 1864 tegner han i en Bods- og Bededagsprædiken 22. April, midt under Krigen, 4 Dage efter Stormen paa Dybbøl, stærkt bekymret, næsten fortvivlet et Billede af Tilstanden i Landet: »Vort Ulykkesbrev har faaet Underskrift og Segl, al Lysning, som kunde bebude, at det atter skulde dages for os, er forsvunden, men værst af alt, mest ildevarslende, er dog vort indre Livs Tilstand. Den, der med en smertefuld Kærligheds Troskab staar Nattevagt i denne Tid og spejder efter, om ikke et ringe Tegn skulde forkynde Lysets Frembrud, vender tilbage fra sit Vagthold med forøget Sorg, intet Tegn paa et alvorligt indre Liv hos os, intet kendeligt Vidnesbyrd om Spirekraft i det næsten udgaaende Træ, men snarere Dødstejn, en Hensynken under nedbrydende og opløsende Magter«. Han kalder de danske »et ydmyget, haardt tugtet, slaget og plyndret Folk, mishandlet af Fjender, svigtet af saakaldte Venner«. Han »gyser for den Tanke, at Gud ikke længer skulde have Brug for os som et Folk, fordi vi ikke befindes dygtige til nogen alvorlig Livets Gerning, . . . min Sjæl knuges ved Muligheden af en Tilstand, i hvilken

FJERDE SLÆGTLED

vort Folk er uden anden Fremtid end at synke sammen i en mat Alderdomstilværelse«. Og han gyser anden Gang ved at høre en Stemme i Landet (Præsten

Edward Warburg

Vilh. Birkedals) udtale, at Gud ikke kan undvære det danske Folk og derfor *maa* lade Danmark bestaa, og over Ytringer fra samme grundtvigske Lejr om, at de danske fremfor andre Folkeslag er et udvalgt kristeligt Folk, fra hvilket et nyt Lys skal udgaa. Det er for ham at friste Gud.

I en Rigsdagsprædiken 1867 vender han tilbage

FJERDE SLÆGTLED

til sit Lands lange, endnu ikke endte »Lidelseshistorie, til den hele Hær af Ulykker og Forsmædelser, af Vold og Uretfærdighed«, der er strømmet ind over

Henriette Warburg

det. »Synes ikke Løgn og Vold og Uret og Forræderi at skulle vinde og beholde Sejren?« kunde man i Bitterhed føle sig opfordret til at spørge. Nej, svarer han saa dog med tilbagevendende Tillid, det vil ikke ske, og med en mærkelig Fanatisme i Valget af Billede føjer han til: »Jeg har tænkt paa dit Ord: »Herre, du feder dem som Slagtekvæg indtil Ofringens Dag«.«

FJERDE SLÆGTLED

Glimt af hans Ungdoms Humor kunde dog endnu komme frem hos ham, som da han fortæller om et Besøg hos sin Provst, den gamle Balthasar Münter.

Caroline Warburg

Idet han vilde til at gaa, sagde han: »Se saa, kære Provst, nu stikker jeg af.« »Hvad for noget? Stikke af!« udbrod den gamle med lunefuld Forbavselse, »stikke af! hvad er det for et Udtryk for en gejstlig Mand? Hvor har De det fra?« Og saa gik han et Par Skridt op og ned ad Gulvet og gentog for sig selv: »Stikke af! stikke af! Det har De lært i Nyboder.«

FJERDE SLÆGTLED

Omtrent samtidig med, at hans svendborgske Broder bukkede under for sin Sygdom, blev ogsaa han syg; en tidlig Morgenstund 14 Dage efter døde han, 65 Aar gammel; en Mængde Palme- og Blomsterkranse maatte ved hans Begravelse bæres ud af Kirken foran Kisten.

EDWARD WARBURG var født 7. Juni 1819. Han var Skibsreder, levede et stille, indadvendt Liv, i sine sidste Aar stærkt lidende af Stensmerter.

Han døde 5. April 1900.

Søsteren, Frøken HENRIETTE, der blev som en Mor for sine Søsken, var en smuk og myndig Dame og som Søsteren Caroline elskelig og fin i sin Færd. Hun blev 87 Aar gammel og døde 4. Febr. 1902.

Frøken CAROLINE AMALIE blev den længstlevende og fik den vemodige Skæbne at sidde alene tilbage mellem alle Minderne i det gamle Hjem; kønt og mildt gik hun og fredede om alle disse Minder, indtil hun tre Aar efter døde, i 1905.

En sjælden fin og aandsdannet Slægt var dermed uddød.

DET GAMLE HJEM

Gudsfrygt med Nøjsomhed er en
stor Vinding.

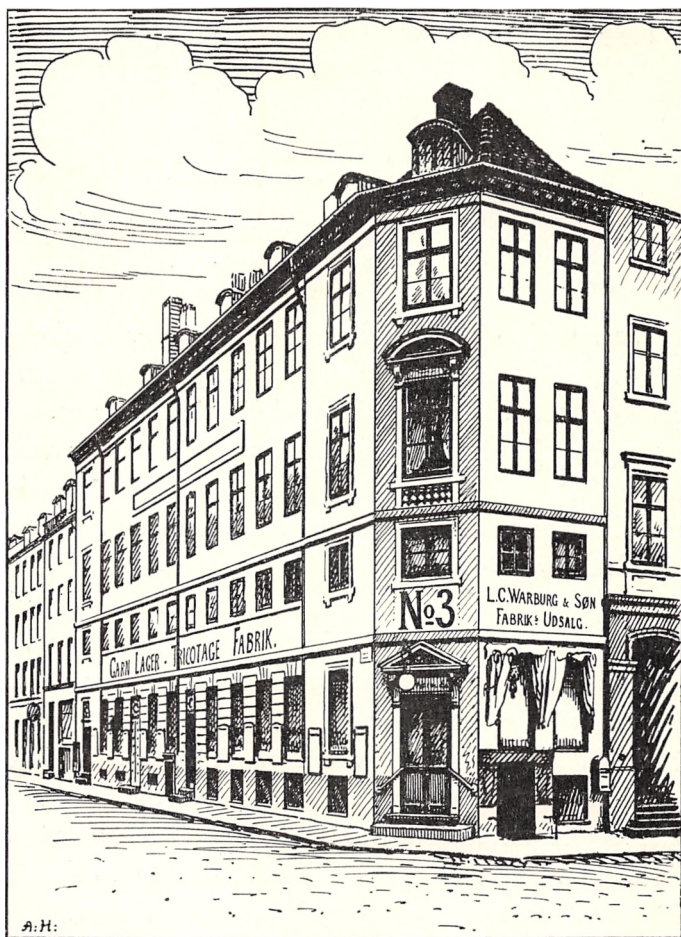
1. Tim. 6.6.

Dørene til det Warburgske Hjem er forlængst lukkede, men de, som fik den Lykke at kende dette Hjem, vil sent eller aldrig glemme det. De fem gamle Søkende elskede Hjemmet (de to Præster havde tidligt forladt det, den ene for at bosætte sig i Svendborg, medens Provsten ved Holmens Kirke fik Lejlighed paa Højbroplads 4, nuværende C. Olesens Ejendom, altsaa ikke længere væk, end at han fra sine Vinduer kunde se over til sit Barndomshjem), og ikke saa underligt at de elskede Hjemmet, her hvor deres Slægt havde levet sit Liv gennem næsten 100 Aar, fra 1798, da Huset igen blev opført efter Branden 1795.

Stuerne var de samme som da de syv Søkende blev født, og ingen andre havde beboet Huset; det var mig derfor en stor Ære og Glæde, da de to Frøkner ved mit Giftermaal tilbød mig at bo i Huset.

Dette, som jo er meget smalt, afgiver alligevel en komfortabel Beboelse, som var mere end hyggelig at komme ind i. Mezzanin-Etagen anvendtes til Kontorer

DET GAMLE HJEM

„Warburgs Hus“, Højbroplads 3

DET GAMLE HJEM

og Lager ligesom nu, og den ene Halvdel ned mod Kirkestræde benyttedes af Husets Folk til Frokoststue og Beboelse.

1. Sal var Herskabets Lejlighed, medens 2. Sal ud mod Højbro var Lager, og den øvrige Del (vor senere Lejlighed) var Brødrenes Lejlighed.

Paa 1. Sal til venstre ud mod Kirkestræde fandtes en stor Dagligstue og derefter den næsten historiske Hjørnestue; det fine gamle Mahogni-Empiremøblement med Malerierne af Forældrene over Sofaen og den henrivende gamle Lysekrone talte sit stille Sprog om Fortiden. Alle disse Ting findes nu paa Frederiksborg Slot, som det ifølge Testamente var bestemt. Møblementet var efter Sigende det første, der var udstillet i København og som da købtes af Faderen, og det stod paa samme Sted gennem de mange Aar. Overalt i Stuerne mindedes man ikke blot om Velstand, men man anede de flittige Hænder, der var i Gang lige fra Spinderokken til Broderirammen. Overalt saa man broderede Sager, endogsaa alle Husets Gardiner var broderet af Frøknerne, der ved Siden af dog fik Tid til (endnu 80 Aar gamle) at sy deres egne Kjoler foruden alle Brødrenes Manchetlinned.

Endnu i deres høje Alder skiftedes Frøknerne til at have »Uge«, var da oppe Kl. 7 og tog Del endog i Strygningen og al anden Husførelse. De stillede ikke mange Fordringer til Livet, var ganske enkelt og dog nobelt paaklædte, og havde aldrig haft Uld paa Kroppen (en daarlig anbefaling for Uldhandelen); gik

DET GAMLE HJEM

Sommer og Vinter med ganske tynde, fine, hvide Bom-
uldsstrømper.

Fra det kendte Hjørnevindue havde man den præg-

Brødrene Harald og Edward Warburg som Soldater

tigste Udsigt, og her saa man næsten hver Dag Frøk-
nerne sidde og betragte det pulserende Liv. Ved dette
Vindue sad de to Søstre ogsaa hin berømte Dag, da de
danske Tropper holdt deres Indtog efter Krigen 1848.

To af Brødrene, Harald og Edward, havde været

DET GAMLE HJEM

med i Slesvig, Harald som Sergent; begge var med i Skaren. Men trods deres Viften med Huerne kunde Søstrene ikke kende dem, og ikke saa underligt, thi de havde, som foranstaaende Billede viser, faaet Fuldskæg, siden de drog hjemmefra.

Alt skulde gaa sin bestemte, regelmæssige Gang, nøjagtig Aar efter Aar, ogsaa hvad Kosten angik. Dette var maaske Aarsag til en lille Episode, som en af Frøknerne, endnu mange Aar efter, fortalte mig med en vis Forargelse i Stemmen. Butikssvendene, som boede og spiste i Hjemmet, havde en Dag klasket Paalæget, afskaaren Spegepølse, op i Loftet; naturligvis, sagde Frøken Caroline, kom det hurtigt ned — men Pletten var der dog.

Hvert Aar i November havde de Slagtedage, som det kaldtes; det vil sige, der blev leveret en hel slagtet Okse, som saa blev parteret, saltet, røget o. s. v. — Forraad til Vinteren. Den første Dag, Kødet kom, skulde de altid have »Flæskesteg« til Middag (maaske som Modvægt mod al Oksekødet); den sidste Slagtedag, naar alt var til Side, skulde der om Aftenen serveres Punsch og Æblekage, og lige før Sengetid fik Folkene en Kop Suppe, en forunderlig Skik, der som alle Husets mange andre Skikke holdt sig gennem Aarene, kun med den Forandring, at Oksen, da Frøknerne var fyldt 80 og var ene to tilbage, fra en hel blev til en halv.

Mangfoldige morsomme Træk kunde fortælles, dog blot nogle faa endnu. Familien havde en lille Hund,

DET GAMLE HJEM

»Bissemand«, den fik kun én bestemt Slags Kager, nemlig Jødekager, som købtes hos en Kone, der sad i Porten til Seidelins gamle Ejendom Amagertorv 11.

»Bissemand«

En skønne Dag opdagede Konen, at hendes Kager skulde være til en Hund, og fra den Dag kunde der ingen Kager købes, og hvad værre var, »Bissemand« spiste siden da aldrig Kager; thi ingen andre smagte ham. Da »Bissemand« døde, blev den svøbt i et *fint* Lagen og »Gamle Marie« maatte i Droske køre den ud paa Assistents Kirkegaard og

DET GAMLE HJEM

begrave den; ingen anden Hund kom ind i Huset siden, og hver Jul var der en lille Julegave til hver af de fem Søskende fra »Bissemand«, rimeligvis for at mindes den.

De elskede Dyr og havde til deres Død eget Køretøj med to dejlige Heste, som ikke maatte overanstreges. Og naar Familien en Gang om Maaneden skulde til Alters i Holmens Kirke, hvortil de altid kørte, maatte deres egne Heste ikke bruges, da Familien altid kørte en Tur om Eftermiddagen mellem 1^{1/2} og 3^{1/2}. I Stedet for bestiltes en lejet Vogn med to hvide Heste for fra Bohn paa Købmagergade. For øvrigt var det et yndigt Syn at se disse Søskende følges ad til Nadverbordet, for, som de sagde, at hente Kræfter. Vemodigt var det at se dem blive én mindre med Aars Mellemrum, indtil den sidste, Frøken Caroline, maatte tage alene af Sted.

Et morsomt Træk oplevede samme Frøken, endda en 1ste April; Køretøjet modte altid præcis Kl. 1^{1/2}. Kusken »Theodor«, som ogsaa var Tjener, sad stolt paa Bukken, parat til at køre. Pludselig knaldedes Vogndøren i og Kusken, som var vant til Tegnet, kørte roligt den sædvanlige Tur ad Langelinie, Strandvejen til Bomhuset ved Hellerupvej, hvor der skulde betales Bompengge. Vognen gør Holdt, og først da gør Bommanden Kusken opmærksom paa, at Vognen er tom. Det kan nok være, at den kom tilbage i en Fart; men Frøkenen kom ikke ud den Dag; en Spogefugl eller en Gadedreng havde knaldet Døren i

DET GAMLE HJEM

og Frøknen morede sig meget, da det var 1. April. Aprilsnar var hun aldrig bleven tidligere.

Stille og kønt levede de fem Søskende her i dette deres dejlige Barndomshjem, besjælede af at gøre godt.

„Theodor“

ikke for egen Fordels Skyld, men i Taknemmelighed mod den Gud, der havde velsignet dem saa rigeligt, og fordi de ikke kunde andet!

Sommeren, som før 1885 altid havde været tilbragt ude paa Blegdammen, blev nu forandret, idet Familien

DET GAMLE HJEM

købte Villa »Belvedere« i Ny Taarbæk, hvortil de flyttede ud hver Sommer.

Det var hele Slægtens Adelsmærke at øve Barmhertighed og altid i det stille, ingen gik forgæves

De fem Søkende samlede paa Landstedet »Belvedere« i Ny Taarbæk

og daglig fik de Breve med Anmodning om Hjælp, foruden at der hver Dag var trængende Mennesker ved Døren; ofte blev de vel narrede, men det hindrede dem ikke i at fortsætte, og i Entreen stod altid to Skaale, den ene med 10-Ører og den anden med 25-Ører, og Tjeneren vekslede ofte indtil 200 Kr. ad Gangen i Smaapenge. Betegnende er følgende: Da Frøken Caroline blev alene, raadede flere af hendes gode

DET GAMLE HJEM

Venner hende til at se sine Folk an og ikke give alle, der bad, og en Dag skulde da Frøknens prøve at sige Nej. Døren blev ogsaa lukket for en Mand, der bad; men næppe var Manden kommen lidt ned ad Trappen, førend Stuepigen blev kaldt op, og Frøknens sagde: »Aah, Wilhelmine, løb efter Manden og giv ham en Krone, jeg kan ikke nænne, han skal gaa tomhændet.«

Til alt, hvad der hørte ind under Guds Riges Arbejde, gaves der beredvilligt og glad og altid under Mærket X eller anonymt. Da Pastor Fibiger samlede ind til Eliaskirken, mødte jeg ham en Dag paa Trapperne, hvor han skulde op at »slaa« Frøknerne, som han udtrykte sig, helst ikke for mindre end 1000 Kr. Et Øjeblik efter kom han tilbage, stærkt oplivet af sit Besøg hos de gamle Damer og med de 1000 Kr. i Lommen.

En Mængde velgørende Foreninger var de Medlemmer af, blandt andet af Foreningen »4-Skillingen«, hvorfra Damer gik ud for at »undersøge« og derefter hjælpe, og endnu højt op i Alderen gik de to Søstre troligt paa Husbesøg.

Gennem »4-Skillingen« lærte de den uegennyttige Frøken Mathilde Brandes at kende, som gennem mange Aar var dem en god Veninde og Hjælper i deres store Barmhertighedsværk.

Ogsaa for Dronning Caroline Amalies kvindelige Plejeforening var Damerne Undersøgere endnu i deres høje Alder og hjalp til ved Bispisningen.

DET GAMLE HJEM

1895 døde den ældste Broder og da kendtes det, hvor inderligt de var sammenknyttede; thi de gamle Mennesker sørgede som var det en Far, der var død.

De 3 trofaste Tjenestfolk

Men han havde jo ogsaa været Chefen og Forsørgeren, og man saa hin Dag, da han blev begravet, hvor agtet og afholdt han havde været.

Et mægtigt Følge og megen Deltagelse mødte Familien, og fra det kendte Hjørnevindue saa Frøkerne Støvet af deres elskede Broder køre forbi Hjemmet for sidste Gang, idet kun Brødrene fulgte

DET GAMLE HJEM

med fra Kirken til Kirkegaarden, saadan var det Skik og det blev overholdt, ogsaa ved de andre Brødres Begravelse.

De tilbageblevne fire Søskenlede levede videre, plejet og passet af deres trofaste og hengivne Folk, den gamle, rare Marie Bergstrøm, Wilhelmine Petersen og Tjeneren Theodor Madsen; alle tre havde de været i Huset fra 1885-86 og de forblev trofast i Hjemmet hos de gamle Mennesker lige til Frøken Carolines Død.

I Testamentet var bestemt, at hver af de tre skulde have Møbler til et lille Hjem. Wilhelmine og Madsen giftede sig en Tid efter, og baade de og gamle Marie lever sorgfrit og godt i deres Hjem, omgivet af de mange Minder fra det Warburg'ske Hus, som var et Hjem for dem et godt Stykke af deres Livs Ungdomstid.

I tre Aar sad Frøken Caroline ene tilbage og forberedte alt til det store Opbrud, saaledes at man ved hendes Død fandt alt i Hjemmet ordnet paa bedste Maade. I de tre Aar fik jeg adskillige Gange den Glæde at sidde og tale med hende, og da mærkede jeg ret, hvor kærlig og fin hun var i sin Dom over andre, hvor dybt religiøs hun var og hvor alle Minderne var levende hos hende. Hvor kunde hun fortælle om gamle Dage, om hele det omliggende Kvarter, og om alle de gamle Forretninger, som hun saa kunde nævne ved Navn: Simonsen & Weel, Brandes' gamle Manufakturhandel paa Østergade, Salomon Da-

DET GAMLE HJEM

vidsens fine Forretning, Egholms gamle Isenkramhandel paa Hjørnet af Østergade, Sundorphs Tehandel, »Grøns Kælder«, nu Holbechs Eftf. — hvis fine gamle Chef, Grosserer Gjerulff, hun satte megen Pris paa —, Smør-Svendens Forretning, Øst & Søns gamle, noble Urtekramhandel, den Carl Ploug'ske Familie og Bockelunds Forretning, Petersens Papirhandel, i hvis Ejendom den Bloch'ske Familie boede — hun kendte alle disse Slægtleds Historie og nævnede dem med Ærbødighed, men de var jo ogsaa et Stykke af hendes egen Livshistorie genoplevet i Erindringen.

Døden indtraf brat d. 25. Februar 1905.

Endnu et Træk maa meddeles. Som unge Piger havde de to Sostre nedlagt en Kerne i en Urtepotte; Kernen var bleven til et stort Træ, som stod foran et af Vinduerne i Hjørnestuen. Det blev passet omhyggeligt, men gammelt som det var, tabte det sine Blade. Saa besøgte Provst Fenger Frøknerne en Dag, og da Provsten saa Træet sagde han: »Det er sygt«, og anviste en dygtig Gartner. Denne blev hentet, og han erklærede, at det var af Ælde, det tabte Bladene. Frøken Henriette vilde have det ud; men Frøken Caroline bad for det og plejede det, saa Træet virkelig paany skød friske Blade. Saa en Dag flere Aar efter gentog det samme sig: Bladene faldt af, og Stuepigen, som skulde pudse Vinduer, var ked af Planten og foreslog Frøknen at bære den ud, hvad hun ogsaa fik Lov til. Tjeneren bar Træet ned i den lille Gaard; næste Dag huggede han det i Stykker,

DET GAMLE HJEM

og Frøknen sagde da: »Du skal se, Wilhelmine, det gamle Træ og jeg følges nok ad.« Næste Morgen fandtes Frøknen død i sin Seng.

Det var med en underlig Højtidsfølelse, at Husets nærmeste Venner og enkelte, som min Hustru og jeg, samlede omkring hendes Baare, inden denne skulde føres fra det gamle Hjem. Provst Fenger tolkede kønt og ligetil, hvad hver af os følte Trang til at sige, nemlig *Tak*.

Saa blev hun fort ned ad Trapperne, som Vennehænder havde smykket, og fornedet i Vinduet var anbragt et broderet Billede, et Kors, der omslyngedes af Lilier, hvorunder der stod: Ja, jeg tror paa Korsets Gaade! Og det var for mange af os som horte vi hende selv sige det, for hun troede paa denne Gaade.

Saa lukkedes det fine, gamle Hjem og nogle Dage efter vajede for sidste Gang det mægtige Dannebrogssflag paa halv Stang, det Flag, som alle de syv Søkende havde elsket, fordi de elskede deres Konge og Land og alt, hvad der var dansk, og som i mange Aar havde vajet ud fra det øverste Hjørnevindue baade i Glæde og Sorg.

Den 6. Marts samlede en ikke stor, men repræsentativ, Skare i Holmens Kirke om den Kiste, der gemte Støvet af den sidste af Slægten Warburg. Betegnende for det Liv, hun havde levet, sang vi som Indledning, efter hendes Ønske, det ene Vers, der var bleven sunget ved flere af de tidligere afdøde Søkendes Begravelse og som passede saa fuldt og helt paa hende:

DET GAMLE HJEM

Den Grund, hvorpaa jeg bygger,
Er Christus og hans Død,
I Jesu Korses Skygger
Er Sjælens Hvile sød.
Der har jeg fundet Livet,
Selv er jeg intet værd,
Hvad Jesus mig har givet
Det gør for Gud mig kær.

Provst Fenger talte over Ordet fra den gamle Pagt:
Søger den Stads Bedste, til hvilken I ere bortførte —
et Ord, der i fuldeste Maal opfyldtes paa Slægten
Warburg. —

Og lad mig saa slutte dette Afsnit med at udtale et

ÆRE VÆRE

DET GAMLE WARBURG'SKE HJEM.

FORRETNINGEN

Jeg tænker paa gamle Dage,
paa længst henrundne Aar.

Ps. 77.6.

Den gamle Warburg'ske Forretning, ja hvem kender ikke den, maaske ikke saa meget den nu opvoksende Slægt, skönt Butikken endnu ligger paa

„Warburgs Hus“

samme Sted, som da Huset igen blev opført efter den store Brand 1795, og det ikke har undergaaet særlig store Forandringer. Men den nye Slægt haster saa ofte forbi de gamle Minder, der dog bestandig taler sit stille Sprog. Ser man indenfor, vil man paa mange Maader mærke et Pust fra gamle Dage: Reoler og Diske er saaledes de samme, lavet af fuldt

Egetræ. I Disken findes endnu de tre gamle aabne Pengeskuffer, selv om de kun nu og da benyttes, fordi det nye og bedre, »en Kassererske«, har afløst det gamle System, det som for mange af vor Tids unge Ekspedienter let kunde blive en Fristelse.

FORRETNINGEN

I denne gamle Butik har Slægt fulgt Slægt, og for en Læser af disse Blade vil sikkert mange Minder komme frem; selv er jeg ofte i min Barndom bleven sendt ind til »Warburgs« efter Garn til Strømper og Trøjer, og gerne stod jeg den Gang i Timevis, skubbet til Side af de Voksne, for at betragte det travle Liv, der udfoldede sig; særlig tiltrak Vægten i Vinduet ud til Højbro mig, der hvor Garnet blev vejet. Underligt var det mig derfor, da jeg 2. Novbr. 1886 som Lærling stod i Butikken, denne Gang *bag* Disken. Hvor var meget dog helt anderledes for en Lærling den Gang end nu. Lønningen var lille, 50 Kr. for hele det første Aar, 100 for det andet, 150 for det tredje og 200 Kr. for det fjerde, alt paa egen Kost og Logi, og saa skulde man endda altid være pæn i Tøjet.

Forretningen var i 1885 overgaaet til min Læremester, Grosserer C. T. KJØLBYE. Benauet, og dog glad, stod jeg der og saa mig om, medens Kommis'erne fløj frem og tilbage i Bagbutikken og næppe saa mig. En Skuffe med Kantebaand blev stillet ind til mig til Ordning. Om Aftenen maatte jeg feje Gulvet og formentlig har jeg ikke haft den rette Øvelse, thi Bestyreren belærte mig om, at naar man fejede havde man ikke »Surbrød« under Armene.

Lige lette var Dagene ikke, der maatte tages fat, ikke mindst naar Toldklareren, Skibsmægler Goldschmidt meldte, at i Dag kom der Varer hjem, saa skulde de mange Pakker Uldgarn og Bomuldsgarn bæres op paa Loftet, og kneb man ud og tog kun

FORRETNINGEN

2 Pakker (de vejede c. 9 Pd. Stk.), blev man straks beordret til at tage mindst 4 Pakker.

Hver Torsdag var det min Pligt at staa ved Bagdøren og uddele 5 Kroner i 2-Ører til gamle fra Almindeligheden, en Betingelse, gamle Warburg havde stillet og som han betalte. Om Vinteren kunde det være en kold Bestilling at staa ved den aabne Dør fra 9—11, men hvor fik jeg mange Venner, og ofte fik en forslidt og dog ren og pæn gammel Kone 4 Øre i Stedet for 2 Ore. Juleaftensdag fik de 10 Øre.

En anden Bestilling, der ogsaa paahvilede yngste Lærling, var at stryge »gamle Boyes« fedtede høje Hat, naar han en Gang om Maaneden skulde op til »Warburgerne«, som han sagde. Naar saa Hatten var afstrøget, blev jeg sendt paa »Portkammeret« for at hente »Hansemand«, en udstoppet Kanariefugl, som havde tilhørt Boye og været ham til megen Glæde. Nu sov den sin sidste Sovn i en lille Æske, tildækket med Vat, og det var ikke rigtigt, naar Boye ikke havde set til sit kære Dyr. Den gamle Svend var næsten en Særling, men det var et Pust fra ældgamle Dage. 66^{1/2} Aar paa ét Sted — ja, hvor kunde han fortælle Historier, den kære gamle Mand. Men jeg lovede dog mig selv, at Pebersvend vilde jeg ikke være.

Saa maatte jeg løbe Byærinder for d'Hrr. Kommiss'er, hente Øl og Smørebrød i den lille Beværtning, der den Gang fandtes under I. Chr. Petersens Papirhandel, som da var i en høj Stue, eller Kaffe

FORRETNINGEN

hos Kaffe-Petersen, hvis lille morsomme Kaffestue eksisterer endnu, eller om Mandagen gaa paa Laanekontoret i Lille Kongensgade med Kommis'ernes Søndagstøj, for saa om Lørdagen at løse det hjem; man blev saa kendt, at Tøjet ikke blev »vurderet«, men blot »indskrevet«, og jeg gik med det faste Beløb 10 Kr.

Ja, en Læredreng kunde bruges til meget den Gang. Ofte maatte jeg ud til Jan Larsen i »Falken« med store Pakker Tvist og Hørgarn til de flittige Dragørkoner, der vævede, eller op i Gæstgivergaardene til Bondernes Vogne med lignende Varer, naar »Christian« havde for meget at bestille.

En Ting kom man dog lettere over den Gang endnu, nemlig Vinduespyntningen. En Klokke eller et trekantet Torklæde paa en Snor var hele Pyntningen og skiftedes kun, naar »Glarimester Petersen« fra Compagnistræde kom og skulde pudse indvendig. Gamle Petersen, som han nu kaldes, kommer for Resten endnu, dog bistaet af sin flinke Søn.

Forretningens første Udsalg var næsten en Verdensbegivenhed; det fandt Sted i 1887. Den Gang kendte man ikke til Udsalg som nu; det foregik fra et særligt Lokale i St. Kirkestræde, og Kl. 8 stod Folk opstillede helt hen til Hjørnebutikken, holdt i Orden af Politibetjente. I Hold lukkedes man ind, og saa galdt det om at forsyne sig. Mange havde Sække med, som fyldtes, for saa senere at blive sorterede og opgjorte. Man vidste, man blev ikke narret.

Mit første Møde med gamle Warburg havde jeg

FORRETNINGEN

den anden Dag af mit første Læreaar; sent, ja aldrig, vil jeg glemme dette Møde. Jeg kom ud af Forretningens Bagdør, og oppe fra kom den gamle Mand

Chr. Warburg som gammel. 1886

besværlig gaaende ned ad Trappen med den ene Haand paa Rækværket og med Stok i den anden; lidt lammet som han var i højre Arm og Ben havde han svært ved at klare sig. Han var altid glad og smaanynnende, og da han saa mig, standsede han, fik Stokken flyttet over paa Armen, og holdende sig fast ved Rækværket tog han sin Hat af for mig, hilste paa mig, spurgte

FORRETNINGEN

mig ud og ønskede mig til Lykke med min Plads o. s. v. — var det saa underligt, at jeg saa op til denne gamle Mand, saa længe vi havde ham imellem os; det var saa stort og i de Tider uhørt, at man

Forretningen 1897

tog Notits af »Læredrengen«. Men saadan var han, ens mod alle, altid mild og venlig.

Saa svandt Læretiden, og næst Gud og mit Hjem takker jeg Pastor Steen, hos hvem jeg blev konfirmeret, og K. F. U. M., den kristelige Ungdomsbevægelse, for at jeg fik Hjælp og Vejledning til at komme vel igennem de ofte vanskelige Ungdomsaar.

Medens jeg nedskriver disse Linier kommer en lang Række af Ansigter frem for min Erindring, baade fra den første Tid som Lærling og Kommis og siden som Indehaver, trofaste Medarbejdere og Hjælpere, Per-

FORRETNINGEN

soner, jeg mindes med Glæde og Tak. Nogle enkelte maa dog nævnes her ved Navn.

Bestyreren fra de første Læreaar Hr. Frits Flemmer og Broderen H. Flemmer, Ekspedienterne Pingel, Nielsen, Parbst, Ludvig Petersen, Lenschau, Føns, Wilh. Boysen, Søsteren paa Kontoret Frk. Anna Boysen, Kasserersken Frk. H. Thye, Frk. Neble, Frk. Esbensen, Frk. O. Lund, Frk. Valborg Rasmussen, Frk. Emilie Nielsen, Frk. J. Kjolbye, Carl M. Larsen, Max Lehmann, Diplo, Chr. Hansen, Karlen Christian (Olsen) og Broderen Lars Olsen, Fabrikkens Karl i mange Aar; endnu ser jeg ham ofte paa Gaden som Bud hos Thaning & Appel, hvor han fornylig fejrede 40 Aars Jubilæum.

Og saa alle de mange trofaste og flittige Kvinder, som i Aarenes Løb syede, hæklede, strikkede og flerede for Forretningen, f. Eks. den prægtige gamle Jomfru Brinch, Professor Brandes' specielle Veninde. Gennem mange Aar boede hun paa Graabrødre Torv, hvor hun trolig sad og vandt Lysegarn, plejet af sin Niece Jomfru Juul (senere gift med Skibsbygger Rasmussen), som ogsaa var knyttet til den Warburg'ske Forretning i en lang Aarrække (hendes Oldemor var gamle Md. Lyngø). 11 Aar gammel begyndte hun at strikke Castorgarns Muffediser og flere Haarnet, endnu 72 Aar gammel syer hun for Forretningen; Frk. Wenning, Frk. Alvilda Jensen og flere.

Dernæst mindes jeg *Fabrikken*, hvor jeg i mine første Aar hver Fredag maatte ud for at udbetale Arbejds løn.

FORRETNINGEN

Jeg erindrer herfra Fabrikmester Kühnau, den trofaste og rare Strømpevæver L. Rudolph, Broderen F. E. Rudolph, Brødrene Bæhr, Poser, Meisner o. s. v., Md. Andersen, der styrede Vaskeriet og forstod at vaske Uldtøj som ikke mange andre, Md. Laura Hansen, der tvandt Bomuldsgarn, Lysegarn og meget andet — ja i Sandhed »Mindet lader som ingenting, er dog et lønligt Kildespring« — thi jeg kunde blive ved en god Stund endnu, men disse nævnes som nogle af de mange, der ved deres Flid og Paapasselighed var med til at kaste Glans over den Warburg'ske Forretning.

KUNDERNE

Slægt skal følge Slægters Gang.

Hvad er en Forretning uden Kunder? Ikke blot giver disse Midlerne til Driften, men »Kunderne« sætter Præget paa Forretningen, og naar den Warburg'ske Forretning blev saa gammel, som den blev, og fik det solide og noble Præg, saa skyldes dette ikke blot den aandsdannede Warburg'ske Slægt, men i lige saa høj Grad Kunderne.

Hvor var Kundekredsen dog højst forskellig, Byens og Landets fineste Navne Side om Side med jævne Bønder, Vævere, Fiskere, Amagerkoner og Skovhovedkoner, de to sidste i deres Nationaldragter, der livede op i Forretningen; men de, som i særlig Grad satte deres Præg paa Forretningen, var vel nok Byens Borgere. Disse fine gamle Slægter, hvis Navne nu bæres af Børn og Børnebørn.

Hvor husker jeg den store Begivenhed, da jeg første Gang skulde ud at ekspedere. I de første 2 Aar var min Plads i Bagbutikken, men saa kom det store Øjeblik, da jeg stod Ansigt til Ansigt med de mange, som jeg nu ser drage forbi min Erindring, og som

KUNDERNE

jeg til sene Tider vil bevare med Højagtelse og Ærbødighed for den Venlighed, hvormed de kom mig, den unge Butikssvend, i Møde.

De gamle Bøger fortæller om mange Slægtled fra gamle Dage. Saaledes mindes jeg den altid venlige og rare Bispinde Rørdam, hvem vi alle saa gerne ekspederede; hendes Børn, Pastorinde Welding og Pastorinde Clausen, ser vi endnu. Slægterne Bing, Henriques og Melchior, den milde gamle Enkefru Sundorph (der endnu indtil for faa Aar siden kom herind), Familierne Simonsen fra Nørregade, Vestervoldgade, Nørrefarimagsgade o. s. v., Vandværksdirektør Paulsens myndige Frue, Direktør Winsløws, Frøknerne Salomon Davidsen fra Østergade, Slægterne Lefoli, Madvig, Scharling, Biskop Fogs, Provst Bondo, den rare gamle Fru Varemægler Larsen (Provstens Svigermøder), Slægten Mundt, Frk. Zahle, Minister Bangs Slægt, Etatsraad, Landinspektør Bentzons, Professor Viggo Bentzon, General M. F. L. Bentzon (efter hvem jeg har den Glæde at være opkaldt), Professor Tuxens, den Bloch'ske Slægt, Professor Exners, Admiral Carstensens, Kammerherre Sten-Bille, Telefondirektør Johansens, Slægterne Goldschmidt, Brandes, Hannover, Glückstadt, Levysohn, Levin, Kalckar, Heymann, den udbredte Slægt Salomonsen med den fine gamle endnu levende Etatsraadinde I. S. Salomonsen fra Købmagergade i Spidsen.

Det var lidt af en Begivenhed, naar det Heering'ske Køretøj holdt for Døren og den smukke Fru Grosserer

KUNDERNE

Heering kom og bestilte »Rasmagertøj« til den endnu levende Grosserer Peter F. Heering, naar vi fik Besøg af Slægten Halkier og den Skovgaard-Petersen'ske Slægt, den fine gamle Fru Frimodt, Enke efter Pastor Rudolph Frimodt, hvis Søn og Døtre endnu kommer i Forretningen, eller naar Etatsraadinde Chr. Holm fra Gammel Torv kom kørende. Yderligere husker jeg den stadselige Fru Grosserer Vald. Holm fra Strandgade, Etatsraad C. A. Olesens Frue og Børn og Grosserer Johannes Holms Frue fra Rosenborggade, hvis Døtre Frøknerne Holm endnu er Kunder. Etatsraadinde Adolph, den milde og venlige Fru Dyr-læge Gautier, Overretssagfører Damms venlige Frue, Fru Ingeniør Petersen, født Hauch, den elskværdige Fru Serene d'Aquaria, den altid saa velkomne gamle Grevinde Knuth og Dotrene, Komtesserne Hilleborg og Henriette Knuth, Amtmand, Hoffjægermester Hoppe, Amtmand Vedel fra Sorø, Amtsforvalter Bull, Kammerherre Krag, Grevinde Frijs-Frijsenborg, Kaptajn W. von Rosen, Frøknerne von Rosen, Frøknerne Tillsch, Bardenfleth og Rosenørn, Stamhusbesidder Jermiins Slægt, Sognepræst Ohlmann, Vemmetofte, Biskop Ostenfelds Frue, Stiftsprovst Ussing og Frue, og endelig Hds. kgl. Højhed Prinsesse Wilhelmine af Hessen, som i mange Aar fik sine Undertrøjer strikket af Schetlandsgarn, — hvor kom vi hurtigt over Disken for at følge til Dørs. Det var ikke tilfældigt, naar man kaldtes »Diskenspringere« den Gang; man svarede til sit Navn, for man var opdraget til det, og hvad

KUNDERNE

bedre var, man gjorde det med Glæde, fordi man agtede og ærede disse noble og fine Slægters Repræsentanter. Den Carl Ploug'ske Slægt, den gamle prægtige Professor J. P. E. Hartmanns Slægt, den bekendte Tømremester O. Kaysers Slægt, Kammerraad Wivel, Direktør Thrane, gamle Volkersen (»Pjerrot«), Kunstfyrværker Busch, som endnu stadig faar Garn til »Tivoli«s Fyrværkerier. Den Martensen-Larsen'ske Slægt lige fra Biskop Martensen til Domprovsten i Roskilde, den Helweg-Larsen'ske Slægt, den Heiberg'ske Slægt fra Johanne Luise Heiberg, Provst Heiberg fra Helsingør, Fabrikejer Cloëttas noble og tiltalende Frue, der i mange Aar altid til Julen købte røde Bændler til Julepynten, Familierne Ernst, Dreyer, Benthien, Müllertz, Departementschef Wulffs, Konferensraad Lindbergs, som alle tillige var Venner af det Warburg'ske Hus, Godsejer Malling, den Hartung'ske Familie, General Grüners statelige Skikkelse, Professor Gotfred Christensen, Familien Fabricius de Tengnagel, Overretssagfører Løfflers elskværdige Familie, Departementschef Ricards fine og yndige Frue, Søsteren Fru Lie og den kloge, lidt mandhaftige Frøken Ricard, den Rist'ske Familie, den Bangert'ske Familie, Holger Petersen, der altid købte 8 Par Benklæder ad Gangen (et Tal, vi hver Gang forundrede os over), Frkn. Barfred-Petersen, den Egholm'ske Slægt, udgaaet fra Isenkræmmer Egholm, som gennem de mange Aar var Genboere til Warburgs.

Ja, en lang Række af Navne kunde nævnes, og i

KUNDERNE

mange Hjem vil Børn og Børnebørn kunne fortælle om den Gang, man skulde til »Warburg« for at købe Garn. Hvor var ikke »Haandarbejde« i Ære den Gang, hvor blev der fileret, broderet, kniplot, hæklet og strikket — gid den Tid maa vende tilbage i kommende Slægter.

Med Bæven overtog jeg Forretningen i 1899. Forretningen var paa mange Maader gaaet tilbage, Salget gaaet ned til næsten intet pr. Dag. Vilde Kunderne nu komme? Det var det store Spørgsmaal, som i lige Grad interesserede mig og de sidst levende af Slægten Warburg.

Og Kunderne kom, takket være det gamle Navn og den solide Grund: »Reel og ærlig Handel«, hvorpaa Forretningen var bygget af Warburgerne, og derfor har jeg den Ære og Glæde igen at se Repræsentanter for disse gamle Slægter, ja endogsaa Deres Majestæter Enkedronning Lovisa og Dronning Alexandrine blandt Forretningens Kunder. Herfor bærer for en stor Del Navnet Warburg Æren.

DEN FEMTE INDEHAVER

Kommer Eders Vejledere ihu.

Grosserer C. T. KJØLBYE overtog Forretningen 1885. Han var tidligere mangeaarig Rejsende for det kendte Firma O. V. Müller paa Vesterbro og ejede tillige en Grossistforretning, beliggende ved Gammel Strand, under Navnet: Theodor Kjølbje, som senere overtoges af Grosserer Chr. Herman Petersen.

Sikkert med store Forventninger gik han ind til den gamle, landskendte Forretning. Sygdom tvang ham desværre til at være borte omtrent 1 Aar, i hvilket jeg da hver Aften maatte bringe Beretning og Post ud til Hjemmet, en dejlig Villa paa Platanvej, hvorfra jeg har gode Minder om megen Venlighed.

Han var en saare flittig og aktiv Mand. Imidlertid kom de vanskelige Aar, hvor de gamle haandvævede Artikler ikke kunde optage Konkurrencen med de billigere maskinstrikkede Varer, som nu kom frem, og ældre som han var, magtede han ikke at optage Kampen og omlægge Forretningen; den sygnede hen og blev sikkert Kjølbje en Skuffelse. Dertil kom paany Sygdom, og 1899 døde han, 73 Aar gammel, efter at have været Forretningens Indehaver i 14 Aar.

DEN FEMTE INDEHAVER

Som min Læremester lærte jeg ham at kende som en sjælden fin og hæderlig Mand, der fik de bedste Lovord af sine Venner. Jeg mindes fra min An-

Theodor Kjølbye

tagelse, hvorledes han raadede mig til altid at staa mig godt med mine Medarbejdere, et Raad, jeg nu selv giver mit Personale. Til sene Tider vil jeg tænke paa min gamle Principal og hans Familie med stor Venlighed.

DEN SJETTE INDEHAVER

Snorene faldt mig paa de liflige Steder,
ja, en dejlig Arv tilfaldt mig.

Ps. 16.6.

MICHAEL FREDERIK JOHANSEN, født 28. Maj 1872, blev Lærling i Forretningen 1. Novbr. 1886 og overtog Forretningen 1. April 1899. Det tilkommer ikke mig at skrive mit eget Livs Historie, det overlader jeg til min Søn eller andre Efterkommere at gøre. Men jeg kan ikke slutte disse Optegnelser uden endnu en Gang at mindes den Warburg'ske Slægt og især de sidst levende to Frøkner Warburg, der kom mig i Møde med saa megen Forstaaelse og Kærlighed.

Endnu husker jeg, som var det i Gaar den Dag, da jeg sad i Hjørnestuen for at anmode Familien om at maatte benytte det Warburg'ske Navn, uden hvilket jeg ikke turde tænke paa at begynde Forretningen. Jeg fik det Svar, at de havde i Grunden bestemt, at Navnet ikke skulde bruges mere, og jeg kunde mærke, at det gjorde dem ondt at det var gaaet mindre godt for min Forgænger; men da det var mig, som de havde kendt gennem Aarene, vilde de dog endnu en Gang holde Familieraad, og da jeg næste Dag kom, rakte

DEN SJETTE INDEHAVER

Froken Henriette mig Haanden, og sagde: Jo, De skal faa Navnet, men maa vi sige Dem noget. Vor ældste Broder sagde altid: Ærlighed varer længst, og saadan

M. Johansen, R. af Dbg.

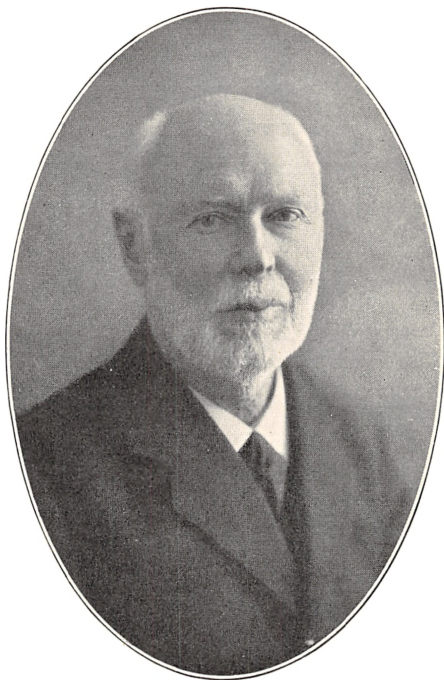
førte *han* Forretningen. Gør *De* nu det samme, saa vil det sikkert gaa Dem vel, og sæt saa Deres Lid til Gud.« Og i hans Navn begyndte jeg saa, bistaaet af gode Venner.

Med Interesse og Forstaaelse fulgte Frøknerne mig saa godt som daglig, og naar de en Dag fra deres Hjørnevindue havde set Folk tage Vej til Butikken,

DEN SJETTE INDEHAVER

saa glædede de sig og sagde: »Har De ikke haft godt at bestille i Dag; thi vi hørte Døren gaa saa ofte.«

1903 tilbød de mig Lejlighed i Huset til en

Vinhandler F. O. Petersen

latterlig billig Pris, for ogsaa paa denne Maade at hjælpe mig. Dog maatte Lejemaalet ophøre ved den sidste af Slægtens Død, idet Huset i 1902 var solgt til Vinhandler F. O. Petersen paa den Betingelse, at alt skulde forblive som det var indtil den sidste af de syv Søkende var død, først da kunde Ejeren raade over Ejendommen og dens Lejligheder. Min

DEN SJETTE INDEHAVER

Hustru og jeg fik dog den Glæde at bo i Huset de første tre Aar af vort Ægteskab, og vi mindes med Tak den Dag, da vi for første Gang drog ind i vort hyggelige Hjem, som paa Frøken Warburgs Bekostning var bleven gjort godt i Stand.

Ogsaa paa dette Sted maa jeg mindes Ejeren (jeg tør sikkert sige min trofaste Ven), Vinhandler F. O. PETERSEN. Det var paa hans indtrængende Opfordring, jeg besluttede at overtage Forretningen, og skønt han havde høje Tilbud paa Lejen af Butikken, viste han mig, at det var hans Villie og Mening, idet han tilbød mig Butikken til en betydelig lavere Leje, og siden da viste han mig stor Interesse og Velvilje. Hvor ofte kom han ikke paa sin egen stilfærdige Maade op i Butikken for at spørge mig, hvordan det gik. Han var selv opvokset i det gamle Hus, idet han gennem næsten 50 Aar havde Vinhandelen i Kælderen med tilhørende Vinstue, og derfor var det ham en virkelig Glæde, da han kunde købe den gamle, minderige Ejendom.

Det var saaledes med Vemod at jeg erfarede denne fine, stilfærdige Mands Død d. 9. November 1917, og jeg forstaar den Sorg det blev for hans Hustru og Børn. Hans Minde vil blive bevaret med Tak hos mig og mine.

Endnu mange andre burde nævnes her: Firmaer, som stod mig bi gennem Aarene; trofaste Medarbejdere, som jeg fik, ikke mindst min dygtige Prokurist, Frøken Karen Bockhoff, der nu gennem 20 Aar har

DEN SJETTE INDEHAVER

været Forretningen og mit Hjem en god og fast Støtte; mine mange kære Ungdomsvenner, der den Gang opmuntrede mig, og sidst, men ikke mindst de mange Kunder, som fandt Vej til den gamle Forretning. Til alle disse kan jeg kun bringe min bedste Tak og Hilsen.

Jeg erkender, at der tilfaldt mig en dejlig Arv og Opgave: at bevare det Warburg'ske Navn for Efterverdenen. Maatte jeg faa Velsignelse og Hjælp dertil i de kommende Aar.

SLUTNING

Søger den Stads Bedste, til
hvilken jeg bortførte Eder.

Jerim. 29.7.

Som den røde Traad har dette gaaet gennem hele den Warburg'ske Slægt, lige fra Grundlæggeren til den sidste af Søskenkredsen, at søge det Lands Bedste, hvor de levede deres Liv og øvede deres Gerning.

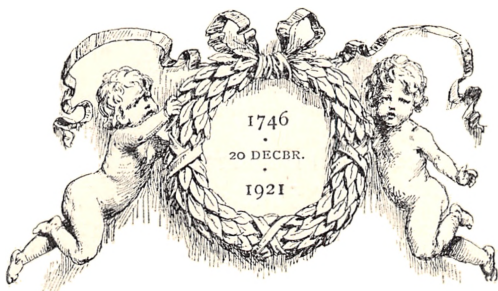
Da Slægtens Testamente aabnedes var dette Ord opfyldt i bogstaveligste Forstand, idet alle syv Søskenendes efterladte Kapital, ialt ca. 2 Millioner Kroner, var samlet under et Legat: *Det Warburg'ske Legat*, hvis Renter kommer København til Gode, idet disse uddeles til velgørende Arbejde, f. Eks. til Diakonissestiftelsen, Menighedsplejer og andre filantropiske Virksomheder, — dog efter at der først er tillagt forskellige endnu levende Personer en Livrente. 84 Institutioner har saaledes i Aar faaet Understøttelse eller Tilskud.

En smuk og for den Warburg'ske Slægt baade værdig og karakteristisk Maade at lade Navnet bevares paa.

SLUTNING

I Ærbødighed og Taknemlighed udsendes da paa Jubilæumsdagen disse Mindeblade som en Hilsen til alle dem, der gennem Aarene har følt Tilknytning til

Den gamle Warburg'ske Forretning.

EFTERSKRIFT

Det har været mig en saare stor Glæde at sysle med disse Mindeblade; men da jeg jo ikke er literært uddannet, maa jeg bede Læserne tage disse Blade, for hvad de er — et Udtryk for den Interesse og Kærlighed, jeg nærer til den gamle Forretnings Navn og de Mennesker, der færdedes i det gamle Warburg'ske Hus.

Jeg skylder Hr. Landstingsmand cand. phil. H. TRIER megen Tak for den Velvillie, hvormed han har ladet mig benytte sine Optegnelser om »Strømpevæver-slægten Warburg« i »Historiske Meddelelser om København«. Ligeledes takker jeg Hr. Bibliothekar FISCHER for hans Optegnelser fra gamle Dokumenter, men allermest skylder jeg *Det Frimodt'ske Forlag* og i Særdeleshed Hr. FRIMODT jun. en meget varm Tak for den store Interesse og Forstaaelse, hvormed Fremstillingen af dette Mindeskrift er blevet omfattet.

